

Бібліятэка Бацькаўшчыны

Мінаарс. аб'гранадскас ай'яд. дзіс.
«Зуртала і беларускас свету «Бацькаў шчына»

Кніга 6

Ірына Варабей

Там, дзе сэрца маё

Публіцыстыка, пераклады, апавяданьні

Мінск
«Беларускі кнігазбор»
2005

УДК 821.161.3-8
ББК 64 (4 Бєи)
В 18

Сэрыя заснавана ў 2004 годзе

ДУША, ЯКУЮ НЕ АДМАРОЗЯЦЬ СЫЦЮЖЫ...

Нават калі б Ірына Варабей напісала ўсяго толькі адзін аповед, які называецца «Брат родны. Брат малочны», — я без аніякіх ваганьняў дала б ёй рэкамандацыю ў Саюз беларускіх пісьменьнікаў.

Гэты аповед я чытала тройчы. Першы раз у вогненна-залатым ад кляновых лістоў Таронта, дзе з дваццаць чацьвёртага паверху ўначы бачныя мігатлівыя агеньчыкі амэрыканскага гораду Ніягара, што пачынаецца адразу за возерам Антарыё. Я чытала яго разам зь вершамі яе геніяльнага брата Сашы, што памёр саракагадовым ад «тае сацыяльнае бяды, што набыла памеры эпідэміі ў нашай краіне». Я хадзіла па кватэры, доўга глядзела на тыя мігатлівыя агеньчыкі за залівам і зноў бралася чытаць тое, што напісала жанчына, якая толькі ў іншай краіне, і тое празь некалькі гадоў, нарэшце адтала ад замарожваньня душы — такі дыягназ паставіла сабе яна сама.

Другі й трэці раз (зь перапынкам у тыдзень) я чытала гэты твор у часопісе «Дзеяслоў», — ужо ў Беларусі, дзе ўсё пачыналася даўно — у няведаным нам часе, у тым мінулым, якое мільгае ў чорнай бездані сусьвету рэдкімі агеньчыкамі беларускага Быцьця.

У невялікім аповедзе Ірыны Варабей, як у малекуле ДНК, сплятаецца ня толькі лёс двух родаў, чые гены сышліся ў хлопчыку Сашу й дзяўчынцы Ірынцы — браце й сястры. У ім — тыя продкі, каго палілі, білі, зьнішчалі, мучылі на акрываўленай беларускай зямлі, але якія ўсё ж на ёй, зямлі, жылі, кахалі й любілі яе, ажно пакуль гэты запас любові й цярапення ня скончыўся...

Брат і сястра ў гэтым мастацкім творы, нягледзячы на вонкава пазнавальныя й нават пагрозьлівыя рысы сёньняшняга нашага часу, робяцца архетыпамі, яны — амаль казачныя пэрсанажы, нахшталт Іванкі ды Аленкі. Яна перасьцерагае яго: «Ня пі вады з зачараванае каложыны, ператворысься ў нешта іншае, ужо не чалавечэ!» Але ён ня слухае — яго падганяе Лёс, бо ДНК роду станчаецца, і ўжо не стае ні любові, ні нават жаданьня жыць. Бо прадзед, гледзячы на пераможны наступ калгаснае псыхалёгіі, зрабіўся горкім п'яніцам, а дзед за адзіны пратэст «выправіўся ў сьбірскія лягеры на дзесяць гадоў». Бо другі дзед, Барыс Качэрскі, «так і не падняўся з ложка» пасья лупцоўкі немцаў ды пагрозаў партызанаў-«вызваліцеляў», а бацька быў звольнены з пасады журналіста толькі за наведваньне магілы рэлігійнае свае маці...

Пад гэтым гнётам адна чыстая й чуйная душа ламаецца, як саломінка пад жалезьзем рыдлёўкі. Другая, перажыўшы пакутлівую сьмерць маці, пасья — улюбёнага брата і, нарэшце, — бацькі, замярзае ледзь не да донца.

Яе ратуе эміграцыя, дзе яна ўпершыню адчувае сябе свабоднай ад страшных жорнаў агульнае Нелюбові, агульнага раўнадушша Быцьця-Для-Сябе, а не для іншых. Адмарожаная душа ажывае, і Ірына Ва-

© Варабей І., 2005
© МГА «ЗБС «Бацькаўшчына», 2005
© Афармленьне, МГА «Беларускі кнігазбор», 2005

ISBN 985-504-010-4

рабей удзельнічае ў стварэнні выдатнай, як ня толькі на мой погляд, газеты канадзкага эміграцыі «Беларускае Слова». Там друкуюцца яе эсэ, навэлы, роздумы над жыццём і лёсам выдатных сыноў Айчыны. Яна знаёміцца з адным з найстарэйшых беларускіх пісьменьнікаў на эміграцыі Кастусём Акулам, разам зь ім сьпявае ў царкоўным хоры і ў сваім эсэ пра яго разважае над лёсам Беларусі. Былая спартоўка, яна робіцца выдатнай вышывальніцай і стварае мастацкія творы высокага кшталту — напрыклад, партрэт першаарха БАПЦ уладыкі Мікалая, а яе сын Антось піша для таронтаўскага царквы абраз сьв. Кірылы Тураўскага, дабраслаўлены тым жа ўладыкам. Пераканаўшыся пад час наведвання школы ангельскага мовы, што канадцам вельмі цікавая невядомая для іх, яшчэ й экзатычная, культура Беларусі, Ірына з імпрэтам бярэцца за вывучэнне ангельскай мовы, каб раскажаць сьвету аб сваёй краіне. За чатыры гады яна авалодвае мовай ад самага нуля да такога ўзроўню, што пачынае пісаць эсэ па-ангельску, перакладаючы свае і чужыя творы.

Яе творы — гэта заўсёды згусткі болю й любові. Яны адкрываюць сьвет непаўторны й чуйны, шматколерны й нераўнадружны. Традыцыйнасьць формы ня робіцца паўторам звыклага ў беларускай літаратуры. Гэта — проза перш за ўсё беларускага жанчыны, што ўздываецца, як паламаньня ў навалніцы каласы, пасля самых цяжкіх выпрабаваньняў. Гэта проза й вельмі сучаснага жанчыны, што ведае кампутар, чытае эзатэрыку й глядзіць у мінулае вострым поглядам зацікаўленага дасьледніка, які пралічвае хады нацыі й яе памылкі ці беды як у мінулым, так і ў будучыні.

На сваю зямлю яна цяпер часта глядзіць адтуль, з-за акіяну. І можа таму яе любоў робіцца мудрай і абачлівай. Вышывае Мірскі замак з замовай — каб выстаяў гэты сымбаль Беларусі, каб не пахіліліся ягоныя сьцены перад новай наваляй. Піша пра Залатое Вядзерца — гэты вобраз народных сьпеваў і народнага шляху — так, што на яе твор адгукаюцца замежныя дасьледнікі, параўноўваючы гэтыя залатыя сымбалі нацыяў і атрымліваючы ад погляду Ірыны Варабей асалоду й карысьць сумоўя.

Яе свабода выпакутаваная душою й сэрцам, можа, ад гэтага творца так шануе яе й хоча свабоды для ўсіх суродзічаў, якія часам не разумеюць свайго рабства й сваёй несвабоды.

Калі б Ірына Варабей папрасіла ў мяне рэкамэндацыю ў Саюз беларускіх пісьменьнікаў...

Але яна яе пакуль што ня просіць. Яна проста аддае на суд чытачоў сваю першую невялікую кніжку, і няхай яны, чытачы, вырашаюць для сябе, ці захочуць яны чытаць наступныя кніжкі Ірыны Варабей.

Я веру, што кніжкі абавязкова будуць. Бо ніякія сьцюжы Ірынінай душы не адмарозілі, хіба што на час прыглушылі.

Бо яна цяпер піша й за сябе, і за свайго брата. За ўвесь свой беларускі радавод...